

УДК 343.982:340.69:343.148:351.741“364”
DOI 10.36919/ELJ.1.2023.76

В. В. Юсупов,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістичного забезпечення
та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2
ORCID ID 0000-0001-5216-4144;

Є. Ю. Свобода,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістичного забезпечення
та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2, Національна
академія внутрішніх справ
ORCID ID 0000-0002-8639-8333

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-КРИМІНАЛІСТІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ВІЙНИ

У статті наголошено на значенні криміналістики і судової експертизи для підготовки фахівців-криміналістів у сучасних умовах повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, розкрито основні тенденції криміналістичної підготовки відповідних спеціалістів у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України. Метою статті є аналіз сучасного стану підготовки фахівців для органів техніко-криміналістичного забезпечення досудового розслідування Національної поліції та підрозділів Експертної служби МВС у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. У статті використовуються порівняльно-правовий, термінологічний, системно-структурний і формально-логічний методи. Досліджено розвиток та удосконалення освітнього процесу з підготовки фахівців-криміналістів у Національній академії внутрішніх справ з моменту визнання провідним закладом для підготовки відповідних спеціалістів з 2008 року й донині – під час дворівневої системи підготовки за схемою «бакалавр – магістр». Проаналізовано рішення освітнього департаменту МВС щодо уніфікації програм підготовки здобувачів вищої освіти бакалавра, зокрема спеціалістів-криміналістів і судових експертів у Національній академії внутрішніх справ, у всіх закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, та запровадження навчальної тематики, актуальної для сфери забезпечення національної безпеки й оборони держави. Висвітлено роль кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту Національної академії внутрішніх справ у навчанні курсантів і студентів криміналістичним знанням, умінням та навичкам використання спеціальної криміналістичної техніки й устаткування. Показано місце навчальних лабораторій, навчально-методичних класів, полігонів Національної академії внутрішніх справ з підготовки фахівців-криміналістів, підвищення їх кваліфікації. Зроблено висновок про належну криміналістичну підготовку в контексті практичного спрямування освітнього процесу, що поєднується зі спільним із практичними підрозділами моніторингом своєчасного оновлення навчально-методичного забезпечення та матеріально-технічної бази закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України.

Ключові слова: криміналіст, спеціаліст-криміналіст, судовий експерт, Національна поліція, Експертна служба Міністерства внутрішніх справ України, повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну.

Постановка проблеми та її актуальність. Масштабний збройний напад в Україну призвів до надзвичайно тяжких наслідків, заподіяних численними порушеннями законів і звичаїв війни, учиненими представниками держави-агресорки. Також істотно зросла кількість таких злочинів, як посягання на територіальну цілісність і недоторканність України, державна зрада, колабораційна діяльність, розкриття та розслідування яких неможливе без використання спеціальних знань. Як відомо, розслідування масштабних воєнних злочинів передбачає дослідження безлічі подій і проведення значної кількості різноманітних криміналістичних досліджень і судових експертиз (Davydenko, 2023, p. 135).

Відомо, що криміналістика надає майбутнім правоохоронцям знання щодо характеристики події злочину, формує практичний інструментарій, а саме: знання, уміння та навички для їх виявлення, розкриття, розслідування й попередження. Такі знання є необхідними передусім для слідчих, оперативних працівників, спеціалістів-криміналістів, прокурорів, експертів, детективів, суддів. Викладання криміналістики традиційно здійснюється у контексті напрацювань провідних учених, глибокого осмислення теоретичних положень. Увага постійно акцентується на практичній складовій навчання, формуванні знань, умінь і навичок, які необхідні для виявлення, розкриття, розслідування та попередження злочинів за сучасних умов (Chornous, 2019).

Мета статті. З урахуванням цього потребує розгляду і сучасному аналізу підготовка фахівців для органів техніко-криміналістичного забезпечення Національної поліції України та підрозділів Експертної служби Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України, яка традиційно здійснюється у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Викладення основного матеріалу. 2008 року Національну академію внутрішніх справ (далі – НАВС) визнано базовим закладом із підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів Національної поліції України. У зв'язку з цим структурними підрозділами НАВС розроблено, запроваджено й методично удосконалюється дворівнева система підготовки відповідних фахівців за схемою «бакалавр – магістр».

Сьогодні НАВС готує, до речі, фахівців для підрозділів Національної поліції України (спеціалістів-криміналістів) та Експертної служби МВС України (судових експертів).

Сучасні умови підготовки фахівців із техніко-криміналістичного і судово-експертного забезпечення досудового розслідування зазнали певних змін і мають деякі особливості. Вони пов'язані із реформуванням правоохоронних органів, розширенням сфери і підвищенням ефективності використання спеціальних знань у різних напрямках діяльності, вдосконаленням структури Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, розмежуванням функцій із криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій та експертного забезпечення досудового розслідування, стрімким зростанням кількості експертних досліджень, опануванням окремих видів експертиз, розвитком комплексних впроваджень окремих видів експертних досліджень, повномасштабною військовою агресією РФ.

Підготовка фахівців із техніко-криміналістичного (спеціалісти-криміналісти) та судово-експертного (судові експерти) забезпечення для підрозділів досудового розслідування Національної поліції та Експертної служби МВС України займає важливе місце в системі заходів, спрямованих на реалізацію Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України, проекту Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, Стратегічного плану розвитку Національної академії внутрішніх справ на 2018–2024 роки, а також удосконалення підготовки поліцейських.

З урахуванням викликів, що обумовлені повномасштабним збройним вторгненням РФ на територію України, узагальнення передового досвіду правоохоронної діяльності в умовах війни Міністерство внутрішніх справ України започаткувало удосконалення процесу підготовки фахівців, які працюють у його структурних підрозділах: Національній поліції, Державній прикордонній службі, Державній службі з надзвичайних ситуацій, Державній міграційній службі, Національній гвардії, Експертній службі та ін.

Зокрема, прийнято рішення про уніфікацію програм підготовки здобувачів вищої освіти бакалавра у всіх закладах вищої освіти (далі – ЗВО) із специфічними умовами навчання та запровадження тематики, актуальної для сфери забезпечення національної безпеки й оборони держави. На виконання відповідного наказу МВС України¹ розроблені освітньо-професійні програми і навчально-методичне забезпечення ЗВО із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС України.

Продовжуючи традиції підготовки судових експертів і спеціалістів-криміналістів у НАВС, вищезазначеним наказом визначено цей провідний ЗВО системи МВС України основним у розробленні та впровадженні відповідних освітніх матеріалів під час підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право, індивідуальної освітньої траєкторії «спеціалісти-криміналісти» та «судові експерти».

Отже, в НАВС здійснюється комплексна цільова підготовка фахівців-криміналістів для підрозділів техніко-криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування поліції та підрозділів Експертної служби МВС України.

¹Про розроблення освітньо-професійних програм і навчально-методичного забезпечення закладами вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 01.09.2023 № 728. Київ : МВС, 2023. 16 с.

Відповідно до навчальних планів підготовка фахівців із техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення спрямована на вироблення стійких професійних компетентностей, що забезпечуються викладанням і засвоєнням навчальних дисциплін:

– «Теорія судової експертизи», «Криміналістика», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Судова експертологія», «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій», «Криміналістичне зброєзнавство», «Криміналістичне дослідження документів та їх реквізитів», «Криміналістичне слідознавство», «Криміналістичне почеркознавство» (для здобувачів вищої освіти бакалавра з підготовки кадрів для підрозділів техніко-криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування Національної поліції України);

– «Судова експертиза документів», «Судова дактилоскопічна експертиза», «Судова трасологічна експертиза», «Судова почеркознавча експертиза», «Дослідження вогнепальної зброї та бойових припасів до неї», «Дослідження слідів зброї, слідів пострілу та ситуаційних обставин пострілу», «Судова експертиза холодної зброї» (для здобувачів вищої освіти магістра з підготовки кадрів для підрозділів Експертної служби МВС України);

– «Теорія судової експертизи», «Технічні засоби та методи експертного дослідження», «Об'єкти інтелектуальної власності», «Криміналістика», «Криміналістичне дослідження матеріалів, речовин та виробів», «Трасологія», «Дактилоскопія», «Інформаційно-довідкове забезпечення судової експертизи», «Судове почеркознавство», «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Криміналістичне зброєзнавство», «Криміналістична габітологія», «Техніко-криміналістичне дослідження документів» (для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра з підготовки кадрів для підрозділів Експертної служби МВС України).

Провідною кафедрою в НАВС, яка забезпечує відповідну підготовку, є кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2, надаючи курсантам і студентам достатній обсяг знань, умінь та навичок, застосовуючи водночас різні форми навчальних занять. Значна увага надається практичному відпрацюванню методики експертного дослідження різних об'єктів, а також криміналістичному забезпеченню слідчих (розшукових) дій, зокрема негласних. З цією метою в НАВС створені відповідні навчальні лабораторії, навчально-методичні класи, полігони, які активно застосовуються в освітньому процесі.

Нині науково-педагогічні працівники в освітньому процесі наголошують на можливостях навчання основам 3D-сканування місця події, використання мобільних ДНК-лабораторій, застосування безпілотних літальних апаратів для дослідження місцевості із фото-відеофіксацією об'єктів у зв'язку із кримінальним правопорушенням.

На кафедрі криміналістичного забезпечення та судових експертиз впроваджено нові технології навчання, викладачі використовують такі форми проведення занять, як кейс-технології; дебати; ділові ігри – рольові ігри (квести); case-study; тренінги; відеоконференції; «мозковий штурм»; фокус-групи; групові дискусії; метод проектів тощо. Активно використовуються спеціалізовані тести дисциплін, комплексні контрольні роботи, проблемні питання та завдання на самостійну роботу, термінологічні словники тощо.

Зокрема, одним із дієвих методів навчання є case-study – метод навчання на підставі реальної ситуації; метод, що містить спеціалізований навчальний матеріал та охоплює кейс (текстовий опис подій), інструкцію чи питання до проблемної ситуації. Кейс-метод дає змогу наблизити навчання до реалій практичного життя (Sinishina, 2018).

Інноваційним підходом стало використання у підготовці криміналістів тестових завдань двох типів. До першого варто віднести завдання із конструйованою відповіддю. Позитивним наслідком їх використання є те, що порівняно за короткий термін можна легко визначити рівень засвоєння здобувачем вищої освіти значної кількості фактологічних знань. Водночас потрібно враховувати те, що студентам пропонується вибір правильної відповіді переважно з чотирьох варіантів, що унеможливає відгадування. Тестові завдання зазначеного типу не передбачають творчого підходу до розв'язання завдань. Тому вони доповнюються завданнями з вільно конструйованою відповіддю (завдання на доповнення чи завершення певного положення, завдання на моделювання певних технологій майбутньої діяльності). Перевагою цього типу тестових завдань є те, що вони вимагають розгорнутих суджень, роздумів, аргументації, особистісних оцінок. У такий спосіб здобувач має змогу самостійно оцінити рівень знань певної теми.

Водночас особлива увага під час проведення поточного контролю та самоконтролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти поряд із традиційними дистанційними формами (наприклад, автоматизовані тести) приділяється завданням, що потребують ґрунтовної,

творчої відповіді (наприклад, кейси). Науково-педагогічні працівники коригують навчальний матеріал, звернувши увагу на завчасність підготовки певного відеоматеріалу, зокрема відеолекцій, а також завдань, у яких студенти, вирішуючи проблемні ситуації, мають доповнювати порушену тему власними новими питаннями.

Практичні заняття забезпечені колекціями вогнепальної та холодної зброї, зразками бойових припасів, частин ракетно-артилерійського озброєння, підроблених документів, грошей, штампів і печаток, технічними засобами та інструментами, приладами, устаткуванням, моделями, муляжами, таблицями, навчальними відеофільмами.

Одним із підходів до організації проведення занять із професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, що дозволяють суттєво підвищити якість практичної підготовки здобувачів вищої освіти – криміналістів, є впровадження в освітній процес так званого «поліцейського квесту» (використання кейс-методу), який є прийомом, що охоплює практичне заняття або декілька практичних занять і моделює різні аспекти професійної діяльності поліцейських криміналістів та судових експертів і забезпечує умови для комплексного використання набутих курсантами та студентами знань із предмета професійної діяльності, удосконалення загальних і професійних якостей, а також більш повне оволодіння дисциплінами професійного спілкування².

Під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій» проведення занять відбувається у формі ділових ігор (квестів) за тематиками: «Дії криміналістів на блок-посту поліції», «Огляд місця вибуху авіаційної бомби або ракетно-артилерійського снаряду», «Робота СОГ у катівні – місці воєнного злочину», «Кімната для проведення слідчих (розшукових) дій з військовополоненими» тощо. Тому з метою організації освітнього процесу, відповідно до сучасних реалій війни, на базі навчально-наукового інституту № 2 створено навчально-тренувальні полігони щодо документування воєнних злочинів: «Польовий штаб ворога»; «Місце падіння снаряду»; «Кімната допиту полонених (катівня)»; «Штаб ворога»; «Обстріл цивільного транспорту під час евакуації»; «Місце масового захоронення людей».

Зазначені локації використовуються для практичного відпрацювання навиків щодо дослідження матеріальної обстановки місця конкретного виду злочину, вчиненого в умовах воєнного стану, а саме:

– виявлення, огляду, фіксації, вилучення, пакування та зберігання слідів і предметів, що в подальшому можуть бути використані як речові докази;

– відпрацювання тактичних прийомів проведення оглядів місць події щодо пошуку слідової інформації з урахуванням ситуації, що склалася на момент огляду.

У навчально-науковому інституті № 2 НАВС зусиллями кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз і науково-дослідної лабораторії із проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології створено і введено в експлуатацію комп'ютерний навчально-тренувальний полігон «Криміналістична реєстрація та облік», на якому здобувачі відпрацьовують навикі внесення та перевірки даних підсистем інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України».

Під час проведення практичних занять активно використовуються спеціалізовані навчальні приміщення (лабораторії), а саме: «Дослідження документів та почеркознавчих досліджень», «Ідентифікація особи за ознаками зовнішності», «Трасологічні та дактилоскопічні дослідження», «Дослідження вогнепальної зброї, частин снарядів, набоїв та дослідження холодної зброї», «Цифрова фотографія та криміналістичні обліки», «Вибухотехнічний комплекс», «Житлова кімната», «Огляд місця пожежі», «Наркопритон». Нині з урахуванням сучасного розвитку технологій у сфері виробництва документів і дослідження їх підробок оновлюється устаткування спеціалізованої аудиторії «Техніко-криміналістичне дослідження документів та почерку».

Загалом із використанням зазначених полігонів, спеціалізованих навчальних приміщень, лабораторій та інших локацій проводиться майже 80 % занять із професійно-орієнтованих навчальних дисциплін з майбутніми спеціалістами-криміналістами і судовими експертами.

Під час захисту результатів стажування (практики) здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра (3 та 4 курси) використовуються навчально-тренувальні полігони. Захист стажування відбувається у формі поліцейського квесту. Квест проходить у два етапи:

– на першому етапі здійснюється перевірка звітної документації та перевіряється виконання практичних завдань, передбачених програмою проходження стажування;

²Про використання методичних рекомендацій з проведення поліцейського квесту : лист Департаменту персоналу, організації освітньої та наукової діяльності МВС України від 12.10.2018 № 22/2-5178. Київ : МВС. 6 с.

– другий етап проходить на основі ситуаційних завдань у формі розв'язання логічних і комунікативних завдань (безпосередній квест) шляхом реалізації компетентнісного підходу під час вирішення конкретної ситуації розслідування кримінального правопорушення.

Захист стажування й атестація у формі квесту проводиться з урахуванням реальних умов сьогодення війни і відповідної специфіки поліцейської діяльності та роботи судових експертів системи МВС України.

З метою поглиблення спеціальних знань позитивно зарекомендували себе два нових тренінги: «Криміналістичне забезпечення документування воєнних злочинів» та «Ідентифікація вибухонебезпечних предметів». Тренінги розраховані на проведення бінарних занять із залученням представників підрозділів криміналістичного забезпечення Національної поліції та Експертної служби МВС України.

З метою поглиблення практичної складової освітнього процесу до проведення занять із професійно-орієнтованих навчальних дисциплін запрошуються фахівці-практики. Зокрема, традиційною є співпраця з представниками підрозділів криміналістичного забезпечення Головного слідчого управління Національної поліції України, Експертної служби МВС України та бюро судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України.

Надійною основою для удосконалення науково-методичного забезпечення є ряд мультимедійних навчальних посібників, свідоцтв авторського права на твір, патентів на промисловий зразок і корисну модель тощо.

За участю науково-педагогічних працівників кафедри розроблена комп'ютерна програма «Автоматизована інформаційно-пошукова система «Стрілецька нарізна вогнепальна зброя та патрони до неї», яка впроваджена у практичне використання територіальними підрозділами Експертної служби МВС України й отримала численні позитивні відгуки від практикуючих судових експертів: «Інформаційно-довідкова система «Автоматизоване робоче місце експерта-вибухотехніка» (Place of an explosives expert, 2018), «Методика розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин» (Methodology of the investigation, 2020), «Електронний тлумачний словник техніко-криміналістичного забезпечення та судових експертиз» (Expert dictionary, 2021), «Автоматизована інформаційно-довідкова система «Інспектор-криміналіст» («Forensic Inspector» system, 2021).

Водночас з метою належного забезпечення освітнього процесу, враховуючи інноваційний розвиток криміналістичного й експертного забезпечення кримінального судочинства, науково-педагогічними працівниками кафедри створюються відеолекції із навчальних дисциплін, навчальні відеофільми, зокрема: «Виявлення та вилучення пилових слідів», «Розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей» (цей відеоматеріал впроваджено у практичну діяльність слідчих підрозділів головних управлінь Національної поліції України).

Важливою складовою якісної криміналістичної підготовки фахівців для підрозділів МВС України та Національної поліції України є матеріально-технічна база забезпечення освітнього процесу. Загалом під час проведення занять використовується понад 170 одиниць криміналістичного й експертного обладнання, імітаційних навчальних об'єктів тощо.

Удосконалення матеріально-технічного оснащення стало одним із ключових завдань для кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 НАВС. Зокрема, постійно триває співпраця за підтримки ректорату академії та сприяння МВС України із міжнародними партнерами – представниками управління з обслуговування клієнтів UNOPS (ЮНОПС) в Україні – міжнародної організації ООН, що останніми роками забезпечило можливість поповнити матеріально-технічну оснащеність навчально-наукового інституту № 2 сучасними криміналістичними та експертними приладами, серед яких: компаратор «Regula» (комплекс обладнання для перевірки документів); джерело експертного світла OPTIMAX; стенди для випробовування холодної зброї; сучасні фотографічні та дактилоскопічні столи; телескопічний маніпулятор TM-600; лабораторна камера для обробки об'єктів ціанакрилатом; система візуалізації «RUVIS» (для виявлення за допомогою оптичних засобів слідів кримінального правопорушення); уніфіковані та спеціалізовані криміналістичні валізи тощо. Загальна вартість отриманого обладнання перевищує 3 млн грн.

Отже, в освітній сфері нашої держави обрано цілком правильний підхід до визнання криміналістики і судової експертизи необхідними освітніми компонентами в системі підготовки фахівців у галузі права. Важливе значення належна криміналістична підготовка має для підготовки майбутніх правоохоронців. На жаль, останніми роками спостерігається тенденція поступового зменшення обсягу годин із професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, які забезпечують криміналістичну підготовку фахівців для органів досудового розслідування та

підрозділів техніко-криміналістичного забезпечення, що потенційно не сприяє якісній практичній професійній підготовці здобувачів вищої освіти. Так, типовою освітньою (професійною) програмою «Право (поліцейські)» передбачено 5 навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки за вибором здобувача (спеціалізація «криміналісти») загальною кількістю 14 кредитів (420 год.), а саме: «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Судова експертологія», «Криміналістичне слідознавство», «Криміналістичне зброєзнавство», «Криміналістичне документознавство».

Висновки. Отже, належна криміналістична підготовка в контексті практичного спрямування освітнього процесу має бути забезпечена систематичним, реальним і спільним із практичними підрозділами моніторингом своєчасного оновлення навчально-методичного забезпечення та матеріально-технічної бази ЗВО, а саме криміналістичних навчальних полігонів, спеціалізованих лабораторій та аудиторій.

Важливою складовою якісної криміналістичної експертної підготовки фахівців для підрозділів МВС України та Національної поліції України є матеріально-технічна база забезпечення освітнього процесу.

Зусилля науково-педагогічних працівників системи відомчої освіти МВС України та колективів криміналістів ЗВО спрямовані на подальше вдосконалення викладацької майстерності, інтенсифікацію науково-дослідної діяльності, формування у здобувачів вищої освіти високого рівня усвідомленої перспективи. Нині в освітньому процесі переважає надання сучасним методам навчання, які відповідають потребам держави у забезпеченні професіоналами сфери безпеки та оборони України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давиденко І. Судові експертизи у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані зі збройною агресією проти України. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, 10 листопада, 2023. Харків : ННЦ «ІСЕ ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2023. С. 134–137.
2. Черноус Ю. Інноваційні підходи до вивчення криміналістики в закладах вищої освіти МВС України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. 24(2). С. 7–14. URL : <https://doi.org/10.33270/01191112.7>
3. Про розроблення освітньо-професійних програм і навчально-методичного забезпечення закладами вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 2023 р. № 728.
4. Синишина В. Місце інноваційних освітніх технологій на практичних заняттях студентів-психологів. *Освітній простір України*. 2018. Вип. 14. С. 121–126. URL : <https://doi.org/10.15330/esu.14>
5. Про використання методичних рекомендацій з проведення поліцейського квесту : лист Департаменту персоналу, організації освітньої та наукової діяльності МВС України № 22/2-5178.
6. Складений твір «Інформаційно-довідкова система «Автоматизоване робоче місце експерта-вибухотехніка». 2018. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/bf0fc654-d91c-4cb1-9fce-fa5565613b91>
7. Методика розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин : літературно-письмовий твір навчального характеру. 2020. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/d073f72e-5c76-4e07-b699-9623537c4cfd>
8. Електронний тлумачний словник техніко-криміналістичного забезпечення та судових експертиз. 2021. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/0ae41966-8230-4756-9440-9b3a16199778>
9. Свідцтво на літературно-письмовий твір «Автоматизована інформаційно-довідкова система «Інспектор-криміналіст». 2021. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/22964>
10. Автоматизована інформаційно-довідкова система «Інспектор-криміналіст». 2021. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/insp_krym/index.html

REFERENCE

1. Davydenko, I. (2023). Court examinations in criminal proceedings on crimes related to armed aggression against Ukraine. Actual issues of forensic examination and criminology : coll. Maths International science and practice conf. on the occasion of the 100th anniversary of the National Scientific Center "Institute of Forensic Expertise named after Ex. Prof. M. S. Bokarius". Kharkiv, November 10, 2023. Kharkiv : NSC "ISE named after Ex. Prof. M. S. Vocarius", p. 134–137. [in Ukrainian].
2. Chornous, Yu. (2019). Innovative approaches to the study of criminology in institutions of higher education of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs, 24(2). 7–14. URL : <https://doi.org/10.33270/01191112.7> [in Ukrainian].

3. On the development of educational and professional programs and educational and methodological support by institutions of higher education with specific learning conditions, which belong to the sphere of management of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (2023): order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 728.

4. Synishyna, V. (2018). The place of innovative educational technologies in the practical classes of psychology students. *Educational space of Ukraine*. (14). 121–126. URL : <https://doi.org/10.15330/esu.14> [in Ukrainian].

5. On the use of methodological recommendations for conducting a police quest (2018) : letter of the Department of Personnel, Organization of Educational and Scientific Activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 22/2-5178.

6. Composite work “Information and reference system “Automated workplace of an explosives expert” (2018). URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/bf0fc654-d91c-4cb1-9fce-fa5565613b91> [in Ukrainian].

7. Literary and written work of an educational nature “Methodology of investigation of illegal circulation of firearms, ammunition and explosives” (2020). URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/d073f72e-5c76-4e07-b699-9623537c4efd> [in Ukrainian].

8. Electronic explanatory dictionary of technical and forensic support and forensic examinations (2021). URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/0ae41966-8230-4756-9440-9b3a16199778> [in Ukrainian].

9. Certificate for the literary and written work “Automated information and reference system “Inspector-criminologist” (2021). URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/22964> [in Ukrainian].

10. Automated information and reference system “Forensic Inspector” (2021). URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/insp_krym/index.html [in Ukrainian].

V. V. Yusupov, Ye. Yu. Svoboda. CURRENT ISSUES OF THE TRAINING OF FORENSIC SPECIALISTS FOR THE NATIONAL POLICE AND THE EXPERT SERVICE OF THE MINISTRY OF INTERIOR IN THE MODERN REALITIES OF WAR

The article emphasizes the importance of criminalistic and forensic expertise for the training of forensic specialists in the modern conditions of the full-scale invasion of the Russian Federation in Ukraine, and reveals the main trends in the forensic training of relevant specialists in higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs. The purpose of the article is to analyze the current state of training of specialists for technical and forensic pretrial investigation bodies of the National Police and units of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs in institutions of higher education with specific training conditions. Comparative-legal, terminological, systemic-structural and formal-logical methods were used in the article. The development and improvement of the educational process of training criminalistic at the National Academy of Internal Affairs, from the moment it was recognized as a leading institution for the training of relevant specialists from 2008 to the present day - under the two-level system of training according to the “bachelor - master” scheme, was studied. The decision of the Education Department of the Ministry of Internal Affairs regarding the unification of training programs for bachelor’s degree holders, including criminalistic and forensic experts at the National Academy of Internal Affairs, in all institutions of higher education with specific study conditions, and the introduction of educational topics relevant to the sphere of national security was analyzed and defense of the state. The role of the Department of Forensic Support and Forensic Expertise of the Educational and Scientific Institute of the National Academy of Internal Affairs in training cadets and students in forensic knowledge and skills in the use of special forensic techniques and equipment is highlighted. The location of educational laboratories, educational and methodical classes, training grounds of the National Academy of Internal Affairs for the training of forensic experts and their qualification improvement is shown. A conclusion was made about proper forensic training in the context of the practical direction of the educational process, which is combined with the monitoring of the timely updating of educational and methodological support and the material and technical base of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs, jointly with the practical units.

Key words: *criminalist, forensic specialist, forensic expert, National Police, Expert Service of the Ministry of Internal Affairs, full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine.*